

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตขึ้นภายใต้พื้นฐานที่ยึดมั่นวิสาหกิจเสรีมาตลอดการค้ำระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเพียงใด อาจดูได้จากสถิติการขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศของไทย ทั้งด้านการส่งออกและการนำเข้าที่เพิ่มสัดส่วนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ซึ่งมีสถิติปรากฏในขณะที่ยั่งยืนสุด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 คือ พ.ศ.2539พบว่า ปริมาณการค้าต่างประเทศของไทยมีมูลค่า เป็นสัดส่วน ร้อยละ 68.06 ของ GDP จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงสภาพจากการเป็นประเทศเกษตรกรรม มาเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วประเทศไทยในฐานะประเทศกำลังพัฒนายังมีสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรในการส่งสินค้าไปยังต่างประเทศจากคณะกรรมการการค้าและพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) ในเรื่องที่สำคัญต่อประเทศกำลังพัฒนา เรื่องหนึ่งคือ จะยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่นำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา โดยระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (Generalized System of Preferences : GSP) อันเป็นมาตรการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนาขยายตลาดเข้าไปในประเทศที่พัฒนาแล้วโดยที่ GSP หมายถึง ระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไปที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่สินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศกำลังพัฒนา โดยการยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าแก่สินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิพิเศษทางการค้าจะเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประเทศผู้ได้รับสิทธิพิเศษ และเพิ่มอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษทั้งนี้ ประเทศผู้ให้สิทธิพิเศษจะเป็นผู้ให้แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น และไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนา แต่ประเทศที่ให้ GSP แก่ประเทศกำลังพัฒนา อาศัยระบบ GSP เป็นกลไกหรือเครื่องมืออันหนึ่ง ในการต่อรองกดดันให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ได้รับประโยชน์จากระบบ GSP ของประเทศสหรัฐอเมริกาตอบสนองผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ โดยอาศัย Trade and Tariff Act of 1984 คือ ประเทศที่ได้รับสิทธิพิเศษ GSP ต้องให้การปกป้องการกระทำอันเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งได้แก่เรื่อง สิทธิบัตร (Patent) เครื่องหมายการค้า (Trademark) และ ลิขสิทธิ์ (Copy Right) เป็นสำคัญถ้าหากประเทศที่ได้รับ GSP ไม่ดำเนินการเร่งรัดปราบปรามการละเมิดทรัพย์สิน

ทางปัญญาที่เกิดขึ้นในประเทศของตนแล้ว ก็พิจารณาตัดสินสิทธิ GSP ของประเทศนั้นๆ (วารสารนิติ ตงยิ่งศิริ 2541:2)

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลความสำคัญที่จะต้องคุ้มครองลิขสิทธิ์ในด้านต่างๆ แล้วพบว่าเหตุผล ด้านความเป็นธรรม โดยที่ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้ทุ่มเทสติปัญญา ความชำนาญ กำลังกาย ฯลฯ ก่อให้เกิด งานขึ้นโดยชิ้นหนึ่งขึ้นมา ผู้สร้างสรรค์ย่อมเป็นเจ้าของงานนั้นและควรเป็นผู้มีสิทธิแต่ผู้เดียวที่จะกำหนด เวลารูปแบบและสภาพ การใช้งานนั้นโดยสามารถป้องกันมิให้ผู้อื่นมาใช้ประโยชน์จากงานของเขาได้ โดยมีได้รับอนุญาต นอกจากนั้นหากการใช้งานนั้นสามารถสร้างมูลค่าเป็นทรัพย์สินขึ้นมาเขาก็ควรจะ ได้ประโยชน์จากการนั้นด้วย เช่น ในรูปของค่าตอบแทนการใช้สิทธิ (Royalties) ส่วนเหตุผลทางด้าน เศรษฐกิจ การสร้างสรรค์งานบางอย่างนั้นจำเป็นต้องใช้ การลงทุน ค่อนข้างสูง การที่จะให้งานนั้น สามารถแพร่หลาย ไปสู่สาธารณชนได้ก็ต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่สูงเช่นเดียวกัน คงจะไม่มีใครลงทุนสร้าง สรรค์งานขึ้นถ้าหากคาดหวังไม่ได้เลยว่าจะได้ทุนคืน และได้กำไรบ้างตามสมควร (ธัชชัย ศุภผลศิริ 2539:13)

ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นตลาดใหญ่ ในระบบการค้าระหว่างประเทศ มีกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจภายในสหรัฐอเมริกาที่กล่าวอ้างถึงการทุ่มตลาดซื้อสินค้านำเข้าจาก กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจำนวนมาก ทั้งที่กลุ่มประเทศในแถบนี้มีพฤติกรรมในการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ คำนึงถึงแต่การเข้า ถึงทรัพย์สินทางปัญญามากกว่าที่จะคำนึงถึงการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา ความสำเร็จของญี่ปุ่น ได้หันและเกาหลีใต้ สนับสนุนแนวคิดการลอกเลียนแบบว่า เป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาเทคโนโลยี โดยที่ประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และได้ประสบการณ์ เพื่อนำไปพัฒนา เทคโนโลยีในประเทศของตนเอง โดยการเลียนแบบจากประเทศอุตสาหกรรมพัฒนาแล้ว การลอกเลียน แบบ (Pirates) จึงถูกนำมาใช้การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่สูงขึ้นของประเทศกำลังพัฒนา ทำให้คุณภาพ และปริมาณของการเลียนแบบทำได้ง่ายและเร็วขึ้นจนสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ นอกจากนั้นการวิจัยค้นคว้าใน การสร้างเทคโนโลยีใหม่ ๆ ต้องใช้เงินมหาศาลเกินกว่าที่ประเทศกำลัง พัฒนาเหล่านี้จะหาได้ เหตุผลเหล่านี้ แม้ว่าจะเป็นที่รับฟังของกลุ่มประเทศที่ชอบลอกเลียนแบบโดยไม่ ยอมลงทุน ย่อมถูกต้องด้านอย่างยิ่ง จากประเทศพัฒนาแล้ว ผู้ซึ่งลงทุนคิดค้นเทคโนโลยีเหล่านั้นขึ้น มา โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ผู้ซึ่งเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ทรัพย์สินทางปัญญามากที่สุดในโลก ได้พยายาม ผลักดันให้เกิดการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในที่ประชุม GATT ในปี ค.ศ.1978 แต่ไม่ได้รับความ สำเร็จเท่าที่ควร หลังจากการพูดคุยใน GATT อีกครั้งในปี ค.ศ.1982 ก็ประสบความล้มเหลวอีก ซึ่งเป็นผลให้บริษัทต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกา ที่ถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ได้เข้าเรียกร้องต่อสภา

ครองเกรสของสหรัฐอเมริกาโดยตรงนักธุรกิจเหล่านี้ได้หยิบยกตัวเลขขึ้นมายืนยันข้อเท็จจริงว่าอุตสาหกรรมด้านลิขสิทธิ์ (Copyright) ได้ทำรายได้ให้สหรัฐอเมริกา มากกว่า 153 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เกิดการจ้างงานมากกว่า ร้อยละ 2 ของแรงงานทั่วประเทศ และเพิ่มดุลการค้ามากกว่า 12 พันล้านเหรียญสหรัฐ มีการประเมินความเสียหายจากการที่สหรัฐอเมริกาถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดย The US International Trade Commission (USITC) ว่าสหรัฐอเมริกา ต้องสูญเสียเงินมหาศาลถึง 43-31 พันล้านเหรียญสหรัฐ และในแต่ละปีคนงานจำนวน 700,000 คน ต้องว่างงานลง (สงวน ลิขสิทธิ์ 2534:52) สภาครองเกรสสหรัฐอเมริกา ถูกกดดันอย่างมากจากกลุ่มธุรกิจภายในประเทศ หลายมาตรการถูกนำมาใช้และมาตรการที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน คือ การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาภายในการดำเนินงานของสำนักงานผู้แทนพิเศษทางการค้า ที่เรียกว่า The US Trade Representative : USTR ตามกฎหมายการค้าฉบับใหม่ (Trade Bill) ของสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ.1988 ซึ่งนั่นอาจเป็นเพราะแรงกดดันจากนักธุรกิจภายในสหรัฐอเมริกา เหล่านั้น ทำให้รัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้ผลักดันให้มีการออกกฎหมายการค้าฉบับใหม่ (Trade Bill) ในปี ค.ศ. 1988 ดังกล่าว กฎหมายฉบับนี้มีเนื้อหาครอบคลุมกว้างขวาง โดยเฉพาะ มาตรา 301 (Section 301) ซึ่งเป็นมาตรการที่ได้รับการกล่าวขานอย่างมาก และกฎหมายดังกล่าวยังมอบอำนาจให้ สำนักงานผู้แทนพิเศษทางการค้า (USTR) ไต่สวนและเสนอแนะรัฐบาลให้ดำเนินการตอบโต้ประเทศคู่ค้าที่ปฏิบัติการค้าไม่เป็นธรรมกับสหรัฐอเมริกา และยังนำการให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร (Generalized System of Preferences : GSP) มาเป็นข้อต่อรองกับไทยให้มีการแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนอีกด้วย

การกดดันจากสหรัฐอเมริกา เริ่มรุนแรงยิ่งขึ้น คือ สหรัฐอเมริกา ยื่นคำขาดต่อไทยให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในปี ค.ศ.1989 แต่ในครั้งนั้นไทยไม่ยอมปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สหรัฐอเมริกา จึงได้ประกาศให้ประเทศไทยอยู่ในบัญชีประเทศที่สหรัฐอเมริกา "จับตามองอย่างใกล้ชิด" (Priority Watch List) และประกาศตัดสิทธิพิเศษทางด้านศุลกากร (GSP) สินค้าไทยที่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา จำนวนหลายรายการ ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 สหรัฐอเมริกา ได้เข้มงวดกับไทยเพิ่มมากขึ้น โดย USTR ได้ทำการไต่สวน ตามข้อร้องเรียนของ สมาคมผู้ส่งออกภาพยนตร์และสมาคมสื่อบันทึกเสียงของสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1991 USTR ได้ตัดสินใจให้ไทยเป็นประเทศที่ "จะต้องจับตามองเป็นอันดับแรก" (Priority Foreign Country : PFC) ซึ่งอาจถูกสหรัฐอเมริกา ตอบโต้ด้วยมาตรการทางการค้าอย่างรุนแรง และกดดันไทยในทางอ้อมอีก เช่น สภาสหรัฐอเมริกาพยายามผ่านร่างกฎหมายสิ่งทอ (Jenkins Bill) เพื่อจำกัด Quota การนำเข้าสิ่งทอจากไทย รวมไปถึงการลดให้เงินช่วยเหลือแก่ผู้ส่งออกข้าว (Farm Act) เพื่อให้ไทยแก้กฎหมายที่จะคุ้มครองการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ในอีกมุมมองหนึ่งถือว่าการหมิ่นอำนาจอธิปไตยของไทย แต่การต่อรองกับสหรัฐอเมริกา เพื่อรักษามลประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ ที่ค้ำประกันว่า GSP เป็นสิ่งสำคัญต่อการส่ง

ออกของไทย รวมทั้งได้ตระหนักว่าสหรัฐอเมริกา ได้เล็งงานได้ทันกับเกาหลีได้ไปแล้วก่อนหน้านี้แล้วไทยจะไปต่อรองอะไรกับสหรัฐอเมริกาได้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยมีทางเลือกน้อยมาก คือ ไทยไม่ต้องการแก้ไขกฎหมายภายในของไทย ซึ่งแสดงถึงอำนาจอธิปไตยที่ไทยมีอยู่ และไทยก็ไม่ต้องการจะเสียสิทธิ์ GSP ไปด้วยในขณะเดียวกันเพราะมีการประเมินมูลค่าความเสียหายต่อการส่งออกของไทยไว้อย่างมหาศาล หากไทยถูกตัด GSP (Elisabeth Uphoff , 1991:38 อ้างถึงใน อภนิษฐ ปัทมินทร)

สถิติการกระทำความผิดเฉพาะ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้ว จากหน่วยงานกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ.	จำนวนคดี	มูลค่าความเสียหาย
2537	409	17,050,910.00
2538	276	20,215,555.00
2539	356	15,353,235.00
2540	576	71,903,000.00
2541	678	104,480,459.00
รวม	2,295	229,003,159.00

ที่มา : กองสอบสวนสืบสวนคดีเศรษฐกิจ

จากตารางดังกล่าวพบว่าปริมาณคดี และมูลค่าความเสียหายจะเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้นเป็นลำดับในแต่ละปี โดยที่ยังไม่นับรวมถึงจำนวนคดี ในกรณีที่ผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์กับ พนักงานสอบสวน ประจำสถานีตำรวจภูธรในต่างจังหวัด และในสวนปริมาณคดีความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของสำนักงานคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2540 – 31 ตุลาคม 2541 มีคดีความผิดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ จำนวน 805 คดี จำนวนผู้ต้องหา 999 คน

ส่วนพฤติกรรมในการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา จะดำเนินการ ทำซ้ำ คัดลอก คัดแปลง หรือรับจากผู้ทำซ้ำโดยการ Copy งานอันมีลิขสิทธิ์ ประเภทต่างๆ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ งานวรรณกรรม ศิลปกรรม งานประติมากรรม งานภาพพิมพ์ งานภาพถ่าย งานสถาปัตยกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรือสิ่งบันทึกเสียง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว เพื่อการค้า ด้วยการนำออกจำหน่าย เสนอจำหน่าย ให้เช่า เสนอให้เช่า ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้สร้างสรรค์งาน ที่เป็นบุคคล หรือนิติบุคคล อันเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้รับความเสียหาย ในแง่เศรษฐกิจ

ที่ทุ่มเท สติปัญญา ความสามารถ เงินทุน ระยะเวลาในการสร้างสรรค์งานขึ้นมา และถูกสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์แบ่งตลาดไป ทำให้สูญเสียยอดขายทางการตลาด สิ่งที่จะตามมาในเรื่องของชื่อเสียงในแง่ของคุณภาพ เนื่องจากงานอันมีลิขสิทธิ์ที่สร้างสรรค์จะมีกรรมวิธีในการผลิตที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล แต่งานที่ทำซ้ำ โดยการ Copy จะมีขั้นตอนการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้คุณภาพต่ำกว่า

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วในฐานะที่ผู้วิจัยรับราชการอยู่ที่ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวน ติดตามจับกุมผู้กระทำการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อันเป็นการกระทำของกลุ่มอาชญากรทางธุรกิจ (Business crime) ซึ่งมีลักษณะเป็น White Collar Crime ประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะแผ่นซีดี (Compact Disc) ที่เป็นสื่อทัศนวัสดุ หรือ สิ่งบันทึกเสียง ที่บันทึก งานภาพยนตร์และงานดนตรีกรรม อันละเมิดลิขสิทธิ์จึงความสนใจประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับควรมีการการค้นหา ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์อันส่งผลให้บุคคลตัดสินใจสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการแสวงหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อผลในการกำหนดแนวทางการป้องกันปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะแผ่นซีดี (Compact Disc) อันเป็นสื่อทัศนอุปกรณ์ วัสดุ หรือสิ่งบันทึกเสียง ที่บันทึกงานภาพยนตร์และงานดนตรีกรรม ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิดต่อการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์
- 2) เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ของผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งจะทำการศึกษาเฉพาะผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ที่เป็นแผ่นซีดี (Compact Disc) อันเป็นงานโสตทัศนูปกรณ์ วัสดุ หรือ งานสิ่งบันทึกเสียง ที่บันทึกข้อมูลที่เป็น งานภาพยนตร์ (Video Compact Disc (VCD) และงานดนตรีกรรม (Compact Disc) หรือ (CD) จากผู้กระทำผิดที่ถูกจับกุมและส่งตัวมาดำเนินคดีที่กองกำกับการ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ ในเรื่องละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่นเพื่อการค้า การขาย เสนอขาย มีไว้เพื่อขาย ซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ และ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่ถูกเจ้าหน้าที่สังเกตพฤติกรรมในการขายแผ่นซีดีที่มีลิขสิทธิ์

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของผู้กระทำความผิดต่อการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์
- 2) ทำให้ทราบถึงทัศนคติของผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และการใช้กฎหมายที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป
- 3) เพื่อให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป